

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Czesław Siekierski

Warszawa, 10 stycznia 2024 r.
znak sprawy: DHR.kor.058.3.2023

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Dotyczy: interpelacji nr 275 „w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady na rzecz zrównoważonego stosowania środków ochrony roślin”

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 275 posłów na Sejm RP p. Krzysztofa Mulawy, p. Kariny Anny Bosak oraz p. Witolda Tumanowicza „w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady na rzecz zrównoważonego stosowania środków ochrony roślin” uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Przedmiotowa interpelacja dotyczy kwestii niezwykle istotnej nie tylko z punktu widzenia rolnictwa, ale szerzej – kluczowej dla zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego naszego kraju oraz Unii Europejskiej.

W celu przeniesienia celów Europejskiego Zielonego Ładu dotyczących ograniczenia stosowania środków ochrony roślin i ryzyka z tym związanego na poziom prawa unijnego Komisja Europejska opracowała projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zrównoważonego stosowania środków ochrony roślin i w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2021/2115. Dokument ten został przekazany państwom członkowskim 23 czerwca 2022 r.

Stanowisko Rządu przyjęte wobec projektu w jego brzmieniu zaproponowanym przez Komisję Europejską i zaakceptowane następnie tak przez Sejm jak i Senat RP było zdecydowanie negatywne.

Zaproponowane w projekcie rozwiązania mogłyby mieć negatywny wpływ na bezpieczeństwo żywnościowe i konkurencyjność unijnego rolnictwa, a także prowadzić do zwiększenia uzależnienia unijnego systemu żywnościowego od importu żywności. Powyższe zastrzeżenia stają się szczególnie aktualne w kontekście zdarzeń zakłócających łańcuchy dostaw, jak pandemia COVID-19 i wojna na Ukrainie. Projekt nie uwzględniał także nowych wyzwań dla rolnictwa związanych ze zmianami klimatycznymi, zwiększającymi ryzyko rozprzestrzenia się nowych szkodników i chorób roślin.

Główne zastrzeżenia wobec projektu dotyczyły w szczególności:

- przeniesienia ujętych w strategii Od pola do stołu 50% celów redukcyjnych dotyczących stosowania środków ochrony roślin i ryzyka związanego z ich użyciem na poziom państw członkowskich (zastrzeżenia dotyczą tak arbitralnego ustalenia wysokości celów, jak i metodologii obliczania wskaźników),
- całkowitego zakazu stosowania środków ochrony roślin na tzw. „obszarach wrażliwych”, w tym na obszarach wyznaczonych na podstawie ramowej dyrektywy wodnej(1) i na obszarach NATURA 2000, co w warunkach Polski oznaczałoby cały obszar kraju, wykluczając *de facto* możliwość prowadzenia produkcji rolniczej,
- licznych obciążeń administracyjnych nakładanych na rolników i administrację,
- szerokich i nieprecyzyjnych kompetencji dla Komisji Europejskiej.

Proponowane przez Komisję Europejską rozwiązania nie zostały przy tym uzasadnione naukowo, a sporządzona dla projektu ocena wpływu budzi szereg zastrzeżeń co do rzetelności jej sporządzenia.

Powyższe zastrzeżenia Polska prezentuje konsekwentnie w trakcie prac nad projektowanym rozporządzeniem.

Polska współpracuje przy tym ściśle z grupą 16 państw członkowskich, które podzielają podobne zastrzeżenia wobec projektu. Sprawa omawiana była także min. na forum Grupy Wyszehradzkiej.

Efektom tej współpracy było wniesienie pod obrady Rady UE ds. Rolnictwa i Rybołówstwa:

- 21 marca 2022 r. opracowanego z inicjatywy Polski i Estonii wspólnego dokumentu podpisanego łącznie przez 12 państw członkowskich, przedstawiającego obawy wobec przygotowywanych przepisów (dokument prezentowany był przez Polskę),
- 13 czerwca 2022 r. wspólnego dokumentu podpisanego przez 10 państw członkowskich (w tym Polskę), a prezentowanego przez Estonię, zawierającego propozycje alternatywne dla proponowanych przez Komisję Europejską,
- 26 września 2022 r. prezentowanego przez Polskę wspólnego wezwania Komisji Europejskiej do uzupełnienia oceny wpływu dla projektu rozporządzenia, podpisanego przez 11 państw członkowskich,
- 25 kwietnia 2023 r. prezentowanego przez Łotwę, a podpisanego m.in. przez Polskę dokumentu pn.: „Informacja nt. obaw związanych z projektem rozporządzenia w sprawie zrównoważonego stosowania środków ochrony roślin i utrzymania odpowiedniego stanu zdrowia roślin w UE”.

Podkreślenia wymaga, że powyższe działania Polska podjęła jeszcze przed oficjalną publikacją projektu rozporządzenia.

Efektom powyższych działań było przyjęcie przez Radę decyzji wzywającej Komisję Europejską do uzupełnienia oceny wpływu dla projektu rozporządzenia (2). Przedstawione 5 lipca 2023 r. przez Komisję Europejską uzupełnienie oceny wpływu nie spełniło jednak pokładanych w nim oczekiwań, na co wskazywała Polska podczas posiedzenia Rady UE ds. Rolnictwa i Rybołówstwa 25 lipca 2023 r. W dokumencie nadal brak jest jednoznacznych, ilościowych danych odpowiadających na szereg zagadnień ujętych w decyzji Rady, w tym dotyczących wpływu na produkcję i dostępność żywności.

Dzięki opisanej powyżej efektywnej współpracy z innymi państwami członkowskimi udało się także zablokować osiągnięcie porozumienia wobec zaproponowanej przez Prezydencję Hiszpańską wersji projektu, nadal zawierającej niekorzystne z punktu widzenia Polski zapisy w zakresie prawnie wiążących celów redukcyjnych dotyczących stosowania środków ochrony roślin oraz ograniczenia stosowania środków ochrony roślin na tzw. „obszarach wrażliwych”.

Odnosząc się do pytań dotyczących skutków ewentualnego wejścia w życie projektowanego rozporządzenia należy przede wszystkim podkreślić, że to na wnioskodawcy, w tym przypadku na Komisji Europejskiej, ciąży obowiązek przedstawienia dla proponowanych regulacji rzetelnej i pełnej oceny wpływu. Analiza taka nie została jednak rzetelnie wykonana, co stanowi jeden z argumentów przemawiających za odrzuceniem najbardziej radykalnych rozwiązań projektu. Projekt ewoluuje przy tym w ramach prac grupy roboczej Rady, w związku z czym skutki wejścia w życie jego kolejnych wersji miałyby różny wpływ na rolnictwo.

Pierwotna propozycja Komisji Europejskiej, zgodnie z którą całkowity zakaz stosowania środków ochrony roślin na tzw. „obszarach wrażliwych” obejmowałby obszary wyznaczone zgodnie z ramową dyrektywą wodną powodowałaby, iż cały obszar Polski objęty zostałby zakazem, wykluczając możliwość prowadzenia produkcji roślinnej. Kolejne prezentowane propozycje kompromisowe ograniczały radykalizm tego rozwiązania. Zgodnie z ostatnią wersją zaproponowaną przez Prezydencję Hiszpańską na terenach rolniczych „obszary wrażliwe” ograniczone zostałyby do obszarów NATURA 2000, gdzie niedopuszczone do stosowania byłyby środki ochrony roślin zawierające tzw. „substancje czynne kwalifikujące się do zastąpienia”, z wyłączeniem tych dopuszczonych do stosowania w rolnictwie ekologicznym. Jednocześnie jednak propozycja Prezydencji Hiszpańskiej nadal zakłada utrzymanie wiążących celów redukcyjnych dotyczących stosowania środków ochrony roślin, gdzie kluczowe znaczenie dla wartości mierników mają także „substancje czynne kwalifikujące się do zastąpienia”. Proponowane zapisy budzą przy tym szereg wątpliwości natury prawnej. Powoduje to, iż trudno jest obecnie jednoznacznie ocenić skalę skutków proponowanych rozwiązań, tym bardziej iż projekt zakłada także ograniczenie zapobiegawczego stosowania środków ochrony roślin, co jest podstawową strategią przy ochronie przeciw chorobom roślin.

Niemniej, zgodnie z analizami wykonanymi na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi przez Instytutu Ogrodnictwa – PIB proponowane w projekcie ograniczenie stosowania środków ochrony roślin, w szczególności zawierających „substancje czynne kwalifikujące się do zastąpienia”, przy braku dostępności efektywnych rozwiązań alternatywnych, mogłoby spowodować straty w produkcji:

- jabłek – powodowane przez choroby na poziomie do 20%, przez szkodniki na poziomie do 50-90% i chwasty na poziomie 15%,
- wiśni – powodowane przez choroby na poziomie ponad 50%, przez szkodniki na poziomie ponad 50% i chwasty na poziomie 10%,
- marchwi – w zależności od choroby na poziomie od 30 do 80% oraz w zależności od szkodnika na poziomie ponad od 20 do 40%,
- pomidora pod osłonami – w zależności od choroby na poziomie od 5 do 80% oraz powodowanych przez szkodniki na poziomie ponad 20-50%.

Powyższe szacunki stanowią jedynie przykłady, wskazujące jednak jak drastyczne mogą być skutki ograniczenia możliwości stosowania środków ochrony roślin przy braku dostępności efektywnych rozwiązań alternatywnych.

Rząd nie może zatem zgodzić się na przyjęcie wiążących celów dotyczących stosowania środków ochrony roślin. Jak zostało to słusznie wskazane w interpelacji w Polsce stosuje się mniej substancji czynnych środków ochrony roślin na jednostkę powierzchni, niż wynosi wartość średnia dla Unii Europejskiej (w Polsce w roku 2021 średnie zużycie środków ochrony roślin na powierzchnię użytków rolnych wynosiło 1,86 kg/ha, podczas gdy średnia dla Unii Europejskiej – 2,21 kg/ha). Rząd opowiada się też za przyjmowaniem rozwiązań dotyczących tzw. „obszarów wrażliwych” na poziomie krajowym, w oparciu o analizę ryzyka. Polska przeciwna jest rozwiązaniom horyzontalnym, które nie brałyby pod uwagę specyfiki przedmiotu ochrony oraz potencjalnej szkodliwości określonych substancji czynnych.

Zapewniam zatem, że Rząd w ramach dalszych prac nad projektem sprzeciwić się będzie rozwiązaniom, które skutkowałyby ograniczeniem produktywności rolnictwa i stwarzałyby zagrożenie dla bezpieczeństwa żywnościowego. Zawiązana współpraca

z innymi państwami członkowskimi pokazuje przy tym, iż jesteśmy zdolni do efektywnej wpływu na przebieg procesu legislacyjnego.

Nie negując zatem niezaprzeczalnej potrzeby dbałości o środowisko naturalne i transformacji w kierunku zrównoważonych metod gospodarowania, należy poszukiwać racjonalnego i uzasadnionego naukowo kompromisu pomiędzy potrzebami ochrony środowiska, a potrzebami rolnictwa.

Liczę na wspieranie działań podejmowanych przez Rząd w tym zakresie.

Z wyrazami szacunku

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Czesław Siekierski

/podpisano elektronicznie/

Podstawa prawna:

- (1) Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej
- (2) Decyzja Rady (UE) 2022/2572 z dnia 19 grudnia 2022 r. za pomocą której zwraca się ona do Komisji o przedłożenie analizy uzupełniającej ocenę skutków wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zrównoważonego stosowania środków ochrony roślin i w sprawie zmiany rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115, i o zaproponowanie kolejnych działań, w stosownych przypadkach i w zależności od wyników analizy

Do wiadomości:

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów